

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino vred
in v Mariboru s pošilja-
njem na dom
a celo leto 3 gld. — kr.
pol leta 1 „ 60 „
četrť leta — „ 80 „
Naročnina se pošilja
opravništvu v škofijsk.
posloppju (Bischofhof.)
Deležniki tisk. društva
dobivajo list brez po-
sebne naročnine.

Posamesne liste
prodaja knjigar Novak
na velikem trgu
po 5 kr. — Rokopisi
se ne vračajo, nepla-
čani listi se ne spre-
jemajo. —

Za oznanila se pla-
čuje od navadne vrsti-
ce, če se natisne en-
krat, 8 kr., dvakrat 12
kr., trikrat 16 kr.

Razsajanje denarja ali kapitala v liberalni dobi.

II. Neizmeren je kapital, kateri je na delnice ali akcije vplačan in vložen. Samó l. 1872. so v Ameriki, Evropi in Tunis-u v Afriki delnice ali akcij za banke med ljudi pognali za 48,900.000 goldinarjev, v akcijah za železnice in druge zavode za promet pa 130,200.000 gold., tedaj skup za 179,100.000 gold. Tako se je zgodilo samo v enem letu! Sloviti statistikar Richter je izračunil, da sedaj posestnike zemljišč v Evropi teži strahoviti kapital 120.000.000.000 tolarjev, ki je na zemljiščih vknjižen. Mislimo si, da se od tega kapitala poprek plačuje po 5% letnih obresti; to nam pa kaže, da posestniki zemljišč vsako leto uže po 9.000.000.000 fl. samo za obresti plačujejo, t. j. 3krat več, kakor znašajo davkarijski debodki vseh evropskih držav. Kajti davkarije teh držav zahtevajo iz žepa vseh svojih prebivalcev kakih 3.000.000.000 gold. Ali tedaj nimamo prav, ako rečemo, da smo v liberalni dobi zašli kapitalistom v raboto ali tlako?

Najbolj bogati kapitalisti se nahajajo med bankirji. Nedavno je na Dunaju umrl eden bankir iz velike judovske, bankirske rodbine Rothschildov. Rajni je zapustil 600.000.000 fl. Ako jih je naloženih imel po 5%, tedaj je dobival 30.000.000 fl. letnih obresti. Toda bankirji navadno ne izposojujejo po 5%, poprek pobirajo najmenje po 10%; torej je judovski bankir imel najmenje po 60.000.000 fl. dohodkov na leto. V celi Evropi ni kralja, ne cesarja, ki bi imel toliko. Našemu cesarju se da 5 milijonov na razpolago. Sebični kapital se varno skrivlje za krinko blagodušnega človekoljubja. Od njega podmitani liberalni listi namreč vedno trobijo ljudem v ušesa, kako da je mnogo denarstvenih zavodov kar le važnemu poljedelstvu v prid in napredek bilo ustanovljenih. Prazne besede, gola domišljija! Kde pa zmore kmet 16 do 18 in še več procentov na leto za obresti? Še 5% je za njega preveč, kamole 10, 15 in še več

odstotkov!? Tako imenovani francoski credits fonciers, kreditni zavodi za poljedelstvo (Bodenkreditanstalten), posojilnice (Vorschusskassen), katere več, kakor 6% obresti tirjajo, niso kmetskim posestnikom na korist, ampak polagoma v gotovo nesrečo in propad. Skušnje nam to neovrgljivo potrjujejo. [Slišimo, da baje nekatere posojilnice na Slovenskem tirjajo, n. pr. šoštanjnska po 16% in jareninska po 12%?!] Tudi za mestjane, obrtnike, trgovce itd. so kapitalisti osnovali mnogo kreditnih ali posojilnih zavodov; toda skušnje skoro povsod kažejo, da pobirajo prav oderuških obresti in pospešujejo igranje in mešetarenje z denarjem na borzi, kar gotovo ni v prid ne kupčiji, ne obrtniji. Veliki bankirji največ in najrajši denarstveno občejujejo z državami in njihovimi vladami, katere so sedaj v liberalni dobi v večnih denarnih zadregah. Radi odpirajo tem svoje mošnje, toda le proti pogodbam, ki so jim na največjo korist, državam pa pogosto le na neizmerno škodo. Razun tega še pa zahtevajo za izvršenje posojil res nesramnih mešetnin. Francozi na primer so zavolj grabljivih Prusov morali l. 1871 na posodo vzeti 5000 milijonov frankov, t. j. 125 milijonov goldinarjev. Dobili so jih od judovskih bankirjev, toda mešetnine so jim morali plačati 1000 milijonov frankov!

Neizmerno veliko kapitala kupičijo tiste banke, katere imajo predpravico izdavat bankovce. Take banke, kakor je na primer naša nacionalna banka, poslužujejo se toraj pravice, kakoršna gre le vladarjem. Kajti denarje delati, ta pravica se je vselej in povsod le vladarjem kot lastna priznava, nikoli pa privatnim osebam ali družbam. Mnogo se pečajo take banke tudi z menjicami (Wechsel) ter pridobivljajo na milijone goldinarjev po odbitkih (Wechseldisconto); to pa večjidel od trgovcev. Ti skušajo potem od svojih prejemnikov izmikati, kar so pri menjicah zgubili, ter prodavljajo blago veliko bolj drago, kakor bi sicer delali. Zato smemo reči, da imenovane banke od vseh prebivalcev v državi in od vsega blaga nekako colnino pobirajo in se tako bogatijo. Liberalci se

